

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft enkele vragen en opmerkingen over de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 18 december 2013 over het Nedersaksisch onder het Europees handvest inzake regionale talen en talen voor minderheden (Kamerstuk 33 750 VII, nr. 42).

De voorzitter van de commissie,
Berndsen-Jansen

De adjunct-griffier van de commissie,
Hendrickx

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het Nedersaksisch in relatie tot het Europees Handvest voor regionale talen en talen van minderheden. Het Nedersaksisch is door Nederland als streektaal erkend onder deel II van het Europees Handvest. De brief van de Minister brengt daar geen verandering in. Bij voorgaande debatten hebben de leden van de VVD-fractie zich geen voorstander getoond van het brengen van het Nedersaksisch onder deel III van het Handvest vanwege extra beleidsinspanningen (van het Rijk) en extra kosten. Desondanks willen zij de Minister toch nog graag een aantal vragen stellen.

De Minister stelt dat erkenning onder deel III aanzienlijke inspanningen (o.a. aanpassing van wetgeving en beleidsintensivering) met zich mee zou brengen. De betrokken provincies en gemeenten geven in een brief van 19 maart 2013 echter aan dat er geen sprake zou zijn van aanvullende verplichtingen vanuit het Rijk. Kunt u dit verschil in standpunt verklaren? Graag krijgen de leden van de VVD-fractie een reactie van de Minister. De decentrale overheden stellen dat de financiële consequenties van erkenning onder deel III beperkt zouden blijven tot een bijdrage van EUR 5.850 voor het consultatief orgaan. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister nader in te gaan op de kosten van het onder deel III van het handvest brengen van het Nedersaksisch.

Volgens de betrokken decentrale overheden biedt de globale bescherming onder deel II van het Handvest onvoldoende bescherming om de streektaal te borgen en te bewaren in onze samenleving. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister daar op in te gaan.

Voor het eventueel onderbrengen van een taal onder deel III van het Handvest is ook van belang dat het beleid van provincies toereikend is. In hoeverre is het beleid van de betrokken provincies momenteel toereikend, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Is het waar dat het Nedersaksisch op dit moment al aan 37 van de 68 maatregelen uit het Europees Handvest voldoet (terwijl er tenminste 35 nodig zijn)? In hoeverre zou dit betekenen dat het Rijk geen extra inspanningen hoeft te plegen als het gaat om beleid en wetgeving, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

De leden van de **PvdA**-fractie hebben met teleurstelling kennis genomen van de brief van de Minister over de erkenning van het Nedersaksisch onder deel III van het Europees Handvest inzake regionale talen en talen voor minderheden. Deze leden lezen geen serieuze reactie op de argumentatie van de Samenwerkende Organisaties in het Nedersaksische Taalgebied (SONT), maar slechts een verwijzing naar eerder ingenomen standpunten. De leden van de PvdA-fractie menen dat daarmee geen recht gedaan wordt aan de reactie vanuit de SONT op de departementale consultatie. Graag horen deze leden waarom de Minister de keus gemaakt heeft niet in te gaan op de inhoudelijke reactie van professor Herweijer op de departementale consultatie.

De leden van de PvdA-fractie delen de mening van de Minister dat het onwenselijk is als de erkenning van het Nedersaksisch meerkosten voor het rijk met zich meebrengt. Daarom zijn deze leden blij met de toewijding van de overheden en maatschappelijke organisaties in het taalgebied zelf, die al zoveel inspanningen gepleegd hebben dat volgens de onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen en de Radboud Universiteit Nijmegen thans materieel voldaan wordt aan het overgrote deel van de voorwaarden van deel III. De leden van de PvdA-fractie hebben de indruk dat de Minister de eisen van deel III overschat en de huidige stand van zaken onderschat. Zo meenden zij dat de Minister van Binnenlandse Zaken bij de behandeling enkele voorbeelden van mogelijke voorwaarden noemde, die erg ruim geformuleerd waren. Zo werd de noodzaak van natuurkunde-

boeken in het Nedersaksisch opgevoerd, terwijl die boeken ook in Fryslân niet gebruikt worden. Daarom willen de leden van de PvdA-fractie de Minister vragen nog eens heel kritisch te kijken naar de ondergrens van de voorwaarden bij erkenning volgens deel III en dat in het vervolg als uitgangspunt te nemen. Daarnaast zouden deze leden de Minister willen vragen om te onderzoeken of het mogelijk is de verantwoordelijkheid voor het voldoen aan de eisen van het Handvest door middel van goede afspraken over te laten aan de betrokken lagere overheden. Hiermee kan de angst van de Minister geredresseerd worden dat er nalevingskosten bij de landelijke overheid komen te liggen.

Ten slotte zijn de leden van de PvdA-fractie van mening dat de verschillende bestuurslagen hun uiterste best moeten doen om te werken aan goede verstandhoudingen. Daar hoort bij dat het Rijk ook open moet staan voor serieuze wensen van lagere overheden. Nu de inschattingen van de gevolgen van erkenning onder deel III van het Europees Handvest zo ver uiteen lopen zou het in de ogen van de leden van de PvdA-fractie de juiste route zijn om met elkaar de dialoog aan te gaan over de gewenste erkenning en de gevolgen. Mogelijk kan een dergelijke dialoog het best op ambtelijk niveau gestart worden, zodat de feiten eerst opgehelderd kunnen worden. Graag horen deze leden of de Minister ook mogelijkheden ziet in een dergelijk verkennend gesprek.

De leden van de **CDA**-fractie onderschrijven de in Noord- en Oost-Nederland breed gedragen wens om het Nedersaksisch als streektaal te behouden. Taal en identiteit hangen nauw met elkaar samen. Erkenning van de waarde van een gemeenschap kan niet zonder erkenning van de waarde van de eigen taal van die gemeenschap. Taal geeft toegang tot de gemeenschap.

De taal wordt niet door de overheid in stand gehouden, maar door de samenleving. De overheid kan wel voorwaarden scheppen voor het behoud van een taal. De leden van de CDA-fractie vinden het daarom van groot belang, dat de provincies Fryslân, Groningen, Drenthe, Overijssel en Gelderland pleiten voor het erkennen van het Nedersaksisch onder deel III van het Europees Handvest voor regionale en minderheidstalen. Deze leden herinneren eraan, dat al in 2007 overleg heeft plaatsgevonden met de toenmalige Staatssecretaris van BZK, mevrouw Bijleveld. Deze leden onderschrijven de beleidslijn die de Staatssecretaris toen heeft uitgezet: decentrale uitvoering en geen extra kosten en geen extra wet- en regelgeving voor het Rijk.

Naar het oordeel van de leden van de CDA-fractie biedt het rapport «Nedersaksisch waar het kan» (2008) van de Rijksuniversiteit Groningen een pragmatische uitwerking van deel III Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden ten aanzien van het Gronings, Drents, Stellingwerfs, Twents, Sallands, IJssellands, Veluws en Achterhoeks. Conclusie van genoemd rapport is, dat het Nedersaksisch nu reeds volgens de bestaande praktijk onder 37 bepalingen kan worden erkend en dat daartoe geen maatregelen, juridisch of financieel, van Rijkswege noodzakelijk zijn.

De leden van de CDA-fractie vinden het vanzelfsprekend, dat de bevindingen van het rapport «Nedersaksisch waar het kan» zijn getoetst door de verschillende betrokken departementen. In zijn brief van 18 december 2013 (TK 33 750 VII, nr. 42) stelt de Minister van BZK terecht, dat de vraag of erkenning van het Nedersaksisch onder deel III mogelijk is zonder extra inspanningen van de overheid, een cruciaal onderdeel van het debat over erkenning is. De leden van de CDA-fractie constateren, dat juist op dit punt het rapport «Nedersaksisch waar het kan» en de departementale toetsing tot verschillende conclusies komen. De Minister van BZK stelt in zijn brief, dat «uit een inventarisatie die onder de diverse departementen is uitgevoerd, naar voren [komt] dat erkenning onder deel III aanzienlijke inspanningen met zich brengt, onder meer omdat aanpassing van

wetgeving en beleidsintensivering noodzakelijk is – waar uiteraard ook kosten mee gemoeid zijn.» De Minister gaat evenwel niet in op de inhoudelijke kritiek die er op die inventarisatie is geweest, onder meer van de zijde van de opstellers van het rapport «Nedersaksisch waar het kan». De leden van de CDA-fractie zijn van mening, dat een gedachtewisseling over de argumenten vooraf dient te gaan aan een beleidsconclusie. Daarom verzoeken zij de Minister de inventarisatie door de departementen kritisch tegen het licht te houden en alsnog inhoudelijk in te gaan op de kritiek van de onderzoekers, zoals prof. dr. M. Herweijer van de vakgroep Bestuurskunde, Radboud Universiteit Nijmegen, die heeft verwoord bij brief van 31 maart 2012 aan gedeputeerde Munniksma van de provincie Drenthe. Deze leden vragen de Minister ook inhoudelijk in te gaan op de juridische argumentatie in de bijlage bij de bedoelde brief: Toetsing uitkomst van de ambtelijke inventarisatie en analyse die is uitgevoerd door de departementen van OCW, BZK, V&J, ELI aan het rapport «Nedersaksisch waar het kan».

De leden van de CDA-fractie zijn verheugd, dat de Minister de streektaal erkent als een verrijking van ons cultureel erfgoed. Maar alleen op basis van uitwisseling van gefundeerde argumenten kan, naar het oordeel van deze leden, een vruchtbaar gesprek plaatsvinden met de verantwoordelijke decentrale overheden en een onderbouwde beleidsconclusie worden getrokken.

De leden van de **D66**-fractie hebben kennis genomen van de brief van de Minister, zij hebben naar aanleiding daarvan nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie constateren dat enkele van onze buurlanden, waaronder België en Frankrijk, het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden niet ondertekend hebben. Andere Europese landen erkennen regionale talen enkel onder Deel II van het handvest. Het gaat dan om Tsjechië, Roemenië, Finland en Cyprus. Ook het Verenigd Koninkrijk erkent drie van haar zes streektalen enkel onder Deel II van het handvest. Duitsland daarentegen erkent al haar zeven streektalen onder Deel III van het handvest. Hieronder valt ook het Nedersaksisch dat in Duitsland in vijf bondstaten erkend wordt. De aan het woord zijnde leden vragen zich af of de Minister contact heeft gehad met zijn Duitse collega's over de erkenning van het Nedersaksisch onder deel III in de betreffende deelstaten. Eveneens zijn zij benieuwd of de Minister een overzicht heeft van de overwegingen door elk van de genoemde landen onder Deel II of Deel III te erkennen.

De leden van de D66-fractie stellen vast dat de ondertekenende partij van Deel III van het handvest (zie Deel I, artikel 2) zich er toe verplicht minimaal 35 leden of letters uit Deel III toe te passen, waaronder tenminste drie gekozen uit artikel 8 en artikel 12 en telkens één uit artikel 9, artikel 10, artikel 11 en artikel 13. In het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) uit 2008 («Nedersaksisch waar het kan») worden door de onderzoekers 37 concrete beleidsambities m.b.t. Deel III gepresenteerd waaraan de Minister volgens hen zou kunnen voldoen zonder hiervoor wets- of regelgevingswijzigingen door te voeren. Uit de reactie van de Minister op dit onderzoek blijkt dat de Minister van mening is dat voor de uitvoering van elk van deze beleidsambities weldegelijk een herziening van het beleid nodig is, of dat de beleidsambitie reeds deel uit maakt van het Nederlandse beleid. De leden van de D66-fractie vragen zich af hoe de meningen van de onderzoekers en de Minister hier zo uiteen kunnen lopen.

De leden van de D66-fractie verkrijgen graag nadere toelichting door de Minister op zijn reactie op de door de RUG opgestelde beleidsambities. In die reactie wordt m.b.t. artikel 9 en artikel 10 van het Europees Handvest door de Minister gesteld dat «erkenning onder Deel III van de verplichtingen inzake rechterlijke autoriteiten (artikel 9) niet mogelijk is zonder

wetswijziging, dat wordt ook onderschreven door de onderzoekers van de RUG.» Op bladzijde 97 en 98 van het onderzoek «Nedersaksisch waar het kan» onderschrijven de onderzoekers van de RUG echter duidelijk dat de door hun uitgekozen beleidsambities voortbouwen op het huidige beleid en géén extra wetswijzigingen of kosten met zich mee brengen.